

FRANÇOIS CAVANNA

VOLVOX GLOBATOR

TALIÁNI

FRANÇOIS CAVANNA: TALIÁNI

FRANÇOIS CAVANNA

TALIÁNI

V O L V O X G L O B A T O R

Francois Cavanna: Les Ritals

Vydání knihy podpořilo Ministerstvo kultury České republiky.

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme d'aide à la publication F. X. Šalda, a bénéficié de la collaboration de l'Institut français de Prague.

Tato kniha vychází za pomoci programu na podporu publikační činnosti F. X. Šalda Francouzského institutu v Praze.

**INSTITUT
FRANÇAIS**

Prague

Copyright © Editions Belfond – Paris 1978

Copyright © Editions Albin Michel – Paris 1996

Translation © Tomáš Kybal, 2020

ISBN 978-80-7511-575-1

ISBN 978-80-7511-576-8 (e-pub)

ISBN 978-80-7511-577-5 (pdf)

Všem

Cavannovým	Pianettiovým	Brasciovým
Taravellovým	Pelliciaovým	Villaovým
Giovanaleovým	Bergonziovým	Luccaovým
Gariboldiovým	Ferrariovým	Roccaovým
Cisticerchiovým	Farinottiovým	Porroovým
Nardelliovým	Sargienteovým	Roffiovým
Bocciarelliovým	Rediovým	Rossiovým
Malobertiovým	Manfrediovým	Ricciovým
Pavariniovým	Colucciovým	Lozziovým
Burganiovým	Stalettiovým	Pratiovým
Simonettovým	Peraniovým	Toniovým
Gaspariniovým	Draghiovým	...

a všem těm,
díky kterým Východní předměstí
není Západní předměstí.

To mluví malý kluk. Je mu mezi šesti a šestnácti, to podle toho. Ne míň než šest, ne víc než šestnáct. Někdy mluví v přítomném čase, někdy v minulém. Někdy začne v přítomném a končí v minulém, a někdy zase naopak. S pamětí to tak je, odchází a zase přichází. Ne že by se to kvůli tomu těžko četlo, to vůbec ne, ale myslel jsem, že bude líp říct vám to předem.

Je to než samá pravda. Chci říct, není tam nic vymyšleného. Ten kluk, to jsem já, když jsem byl kluk, přesně s mými tehdejšími pocity. Aspoň myslím. Řekněme, že je to kluk z té doby znovu prožitý tím, kým je dneska, který tak silně pociťuje okamžik, jež znovu prožívá, že si neumí představit, že by ho byl prožil jinak.

Metry

V neděli ráno, když je hezky a když se nejde rýt zahrada nějakého měšťáka nebo prošťouchnout nějaká přetéající senkrůvna, otevře táta okno, to do ulice, a opravuje metry.

Dřevěné metry. Zednický metr je dřevěný, celý žlutý. Truhlářský metr taky, ale nemá na konci každého dílu panty – táta tomu aspoň říká panty –, aby díly držely pěkně rovně, když se metr rozloží. Jak to dělají truhláři, to nevím. Kvůli pantům se zednické metry často lámou. Dřevo je tenké, pracky jsou velké, celé rozpukané a tvrdé a metr křup, a zlomí se. Zedník kleje porco Dio, máchá Panenku Marii v hově a vynadá mladýmu. Mladej, to je učedník. Když jde něco šejdrem, vynadá se jemu. Je mu to jedno, od toho tam je a je to lepší než se nechat nasírat ve škole. Má na rameni truhlík malty nebo dva pytle štuku, z toho jeden na hlavě, kvůli rovnováze, nebo na lokti koš plný flašek, a běhá. Po zemi i po žebříku. Mladej u zedníků, který neběhá, ten aby si brzo hledal práci někde v kanceláři.

Táta je mladej, ale ne tak docela učedník. Na to už nemá věk. Učedníci, těm on vynadá, to jo, a ještě víc než sami zedníci. To, co je, se jmenuje přidavač. To znamená, že maká jako zedník a bere jako mladej. Táta, zlatá povaha. A pak, on neumí číst. Zedník, ten musí umět číst plán. Ecco. Tu comprende, Vidžon? Táta rozumí.

A jo. „Vidžon“, to je taková milá zdobnělina za Luigi, en dialetto. Jako bys řekl „Ludvo“.

Kousky polámaných metrů, ty on sbírá po stavbách, napravo nalevo, celý spokojený, a přitom si zpívá písničku beze slov a bez melodie, spíš veselé mručení, jako si člověk zpívá jen sám pro sebe, když je rád na světě a nechce kvůli takové maličkosti rušit lidi. Sbírá je a dává do kisny na krámy. Všichni zedníci mají kisnu na krámy. Je to bedna, dost velká, těžká jak čert, už když je prázdná, vepředu s bazmekem na visací zámek a po stranách s železnými cojky, kudy se provlékne řemen, když se jde na jinou stavbu. Je těžká, protože je udělaná z odřezků prken z lešení, čtyři centimetry silných, nebo z dubových dveřních veřejí od chliva, všechno stlučené krováky a na rozích pobité tlustými kusy šrotu, jako třeba kusy kolejnic, koňskými podkovami, obrovskými vingly, kusy litinového zábradlí, aby to bylo pořádně pevné. Aby to bylo pevné, to je utkvělá myšlenka každého zedníka. A protože má zároveň hrůzu ze šroubováku a z dláta na dřevo, náradí pro ženský a podobný věrolomníky, jde na to s velkou posilou hřebíků, čím víc je hřebíků a čím jsou větší, tím je to pevnější, dobře si zapamatuj, co ti říkám, špunte. Jednou jsem viděl kisnu na krámy, která měla nohy ze čtyř žehliček přiheftnutých k tomu ohnutými hřebíky, aby dno kisny nestálo v bahně. Ten chlapík na ni byl děsně pyšnej.

Vedle toho, že je těžká sama o sobě, ta kisna, je navíc těžká od krámů, co má v žaludku. Hlavně osobní náradí, posvátná tabu, kterých nemá nikdo právo se dotknout, nebo platíš litr. Když ji otevřeš, udělá to mrak smíchaný ze šmolky na prádlo na střílení linky a z červeného okru na falešné cihly, máš toho plné ruce, plnou držku, nemůžeš říct, žeš na to nesáhl, pěkně zaplať litr, lumpe. Vůně toho práškového červeného okru, to je teda něco.

Kisny na krámy, těch má táta fůru. Na každém staveništi, kde se zrovna dělá, má dvě nebo tři. Plus tucet v našem sklepě. Plus jednu v kuchyni, na kterou máma nadává. Plus jednu v koutě, kde mám postel, s hrůzostrašným a rozbitým visacím zámkem. Plus několik dalších v boudách na náradí v zahradách, které v neděli ryje, aby si vydělal nějaké sous, o kterých máma neví, že je má – teda spíš neví, kolik přesně. Plus několik dalších v tak tajných koutech, že na ně sám zapomněl. Vlastně, jestli už toho máte dost, jen mi to hned řekněte, protože já jak začnu vyprávět o tátovi, tak je na nějakou dobu o zábavu postaráno.

Táta otevře okno a opravuje metry. Proč okno? Protože to je jediný kout, který mu máma povolí. Má na úklid jenom neděli dopoledne, přes týden ho dělá u jiných, a odpoledne prádlo. V neděli dopoledne je u nás frkot a hubování. Táta má betonový okenní parapet jako pracovní stůl, rozloží si na něm svoje krámy. Ten kovový cajk, kam se strká tyčka na zavírání okna, funguje jako kovadlinka, a dokonce pěkně šikovní kovadlinka, díky díře, kterou má uprostřed. Díra mu slouží k vytloukání nýtů z kusů polámaných metrů, obvod díry mu slouží k nýtování hřebíků, které slouží jako nýty na konci nových metrů. Ze svazečku starých metrů udělá táta jeden nový. Když je hotový, prohlédne si ho celý spokojený proti slunci. Metr má přesně ten počet dílků, co má mít, pět na jednoduchý metr, deset na dvojitý, přesně ten počet, ani o dílek víc nebo míň, doprdele, táta, to není žádný blbec. Jsem na něho moc hrdý.

Jednoho dne se táty zeptám:

„Táto, a proč ty čísla nejdou za sebou?“

Táta se na mě podíval, koutkem úst vyplivl dlouhý střík močky z бага oknem – pro to ho taky moc obdivuju – a řekl:

„Ma, qué nouméros?“

„Číslo na metru. Tady je 60 a hned potom je 25 a hned potom 145...“

„Ma, na co potřebuješ čísla? Podíváš se, kolik je dílků, a basta, va bene. Čtyři dílky, to znamená osmdesát. Ecco. A malý centimetry, úplně malý, co jsou navíc, napočítáš na prstech, přibližně, no, nesmí se ztrácet čas volovinama, poní-
vác malta, to víš, malta, ta nepočká.“

Myslím, že toho dne táta zavětlil, že jeho senátor (nikdy po sluchu dobře nerozlišoval rozdíl mezi senátor a synátor) už je jednou nohou v kanceláři.

Když už toho má táta dost, poslouchat od své polovičky, že je budižkničemu a Talián, jde se projít na ulici. Máma by mu mohla dál nadávat oknem, ale má svou hrdost, ona je Francouzka, nebude někde na náměstí dělat lidem divadlo, na to je moc hrdá. Spokojí se s mrmláním do zdi, hrubým chraplavým a zahleněným hlasem, když nenávistně natřásá cíchy, a všichni budižkničemové světa přitom pěkně dostanou svůj díl, nikoho nejmenuju, a všichni ti libovci, všichni ti zavšivení trhání, co přicházejí Francouzům ujídat chleba, a přitom nemají odvahu říct vám do ksichtu, ať jdete do hajzlu, banda pokrytců, kdo je chytrý, ten se dovítí.

Máma, to je pane prudeš!

Já taky vypadnu na ulici, jinak mě čeká voskování podlahy, leštění nohou od stolu lištu po liště – tyhle mrchy mají kudrli-
nek, darovala ho jedna milostpaní, když se zařizovala moderním nábytkem – nebo šlehání bílků na sníh, až z toho budu mít v ruku křeče. Schodiště se bere po čtyřech schodech, tři patra prošpikovaná pachem staré moči a vařených raviol, haj-
zlíky jsou v mezipatře, bez odpadu a pořád ucpané, naštěstí mezi každým mezipatrem prochází pode dveřmi závan neděl-
ních raviol, to tě zase vzpruží až do dalšího děsu.

Ulice, to je ulice Svaté Anny v Nogent-sur-Marne na Východním předměstí, šest kilometrů od stanice Nation, mezi Bois de Vincennes a Le Perreux.* Ulice Svaté Anny! Ó já, to je pro mě velké sousto! Nechte mě trochu vydechnout.

* Ne, hlavně tam nechoďte! Nechoďte se dívat na mou ulici! Kdybyste věděli, co s ní udělali! Jedno velké rumiště, poušť, kde za kriminálem parkují autáky, něco strašného, beznaděj, smrt... Už čtyřicet let ji nechávají padat, zákaz opravování, násilné vystěhovávání. Z hlučných doupat jsou studené ruiny, v oknech už nevlají bílé košile a velké červené pásy, už tam nejsou okna, sto miliónů dětí s bílými zuby si už nehraje ve stružkách... Tři nebo čtyři kradmí Portugalci, černí a krátkí jako krysí ocas, živoří mezi tím, co bývalo hrdým královstvím velkých Taliánů s mocnými pažemi. Rozbitá na cáry, smrdící vychladlým lojem a stařeckou močí čeká na investory v krásných kvádrech, kteří tam zasadí své aluminiové ledovce. Nebo možná „obchodní centrum“, to se taky vyplatí. Nechoďte tam! Nogent je ošklivý, Nogent je v hajzlu, Nogent je mrtvý. Jako všechno ostatní.

Léto 1978

Ulice Svaté Anny

Když přicházíš po Grande-Rue, řekl bys, že je to slepá ulička. Na konci tam uvidíš mříž na zídce, mříž rozežranou rzí, s tlustým sloupkem postaveným uprostřed, na kterém je plynová lucerna, za mříží jakási zeleň, za zelení nějaký dvoupatrový dům, který přehrazuje celou ulici. Tak dobrá, jdeš pryč, vždyť je to slepá ulice, nemá to smysl. Jo, to se musí znát. Kdybys došel ulicí až na konec, až k mříži, tak tam bys uviděl, po pravé straně, že ulice pokračuje. Jen je potřeba mít na to nos, abys to uviděl. Pokračuje, ale je najednou celá zúžená, scvrklá. Už předtím nebyla moc široká, ale tady trochu roz-táhneš ruce napravo a nalevo a dotkneš se obou zdí. A protože hned přede dveřmi Jean-Jeana zatáčí úplně na stranu, do vinglu, a hned nato dělá rovnou naproti dveřím Pelliciových další záhyb na druhou stranu, tak když to neznáš, nedá se nic dělat, to tě nemůže napadnout. A když tě o napadne, netroufneš si tam jít. Cítíš se tam děsně jako cizinec. A všechny ty děti, co se kolem tebe motají, co tě začínají provokovat... A přitom když projdeš ty dva záhyby, je to zase opravdová ulice, co vede úplně rovně ke světlu, zrovna tam na konci, ke světlu Zahradní ulice, kde jezdí i autobus, od té doby, co z Grande-Rue udělali jednosměrku. Opravdová ulice s opravdovými chodníky a stružkami, až na to, že je ode zdi ke zdi široká metr dvacet a že místo chodníků je jenom dlažba.

Stružky, v těch jsou pořád nudle. Bílé nudle, měkké, smutné. Francouzské nudle. Italské nudle, ty jsou růžové, je to hezké, díky rajčatům. A hlavně, copak už jsi viděl Taliány vyhazovat těstovinu do stružky?

Tenhleten úsek, docela úzký, ten je tmavý. Je to proto, že zdi jsou černé. Tmavá chodba, ale beze stropu. Tam nahoře je vidět nebe, velmi daleko, a domy jsou přitom spíš nízké, ale to je tou úzkou ulicí. Po cestě napravo je vchod do hospůdky paní Pelliciové, malá dvířka s okýnkem, že bys nikdy neuhodl, že je to výčep, kdyby nebylo na skle napsáno „U Malého Cavanny“. Protože předtím to byla vinárnička babičky, babičky Cavannové, matky velkého Dominika, hostinského. Jmenovalo se to „U Malého Cavanny“, aby si to lidé nepletli s jiným Cavannou, velkou krásnou restaurací zrovna naproti komisařství, kam se zdaleka jezdí autobusem slavit svatby, a někdy i z Paříže, tak je tam dobrá kuchyně. V neděli odpoledne si Taliáni obléknou bílou košili s rukávy pečlivě vyhrnutými nad lokty a jdou k Malému Cavannovi přičichnout si vůně pernodu a kočičích chcanek při pití jedenáctky. Debatují zahalení v kouři, je to děsnej kravál. Taliáni mají velmi hluboké a velmi znělé hlasy. Nadávají si kvůli společným plotům tam na venkově nebo hrají neznámé karetní hry s kartami s fascinujícími obrázky, červenými, zelenými, žlutými, v barvách italské kuchyně, rajčat, paprik, šafránu. Jsem si jistý, že ty karty jsou cítit parmazánem. Jak fádni a studené mi připadají smutné karty na francouzskou belotu! Italské karty, těmi se bouchá o stůl s pořádnou ranou pěstí a přitom se divokým hlasem křičí věci, kterým nerozumím, řeči o vraždě a o prokletí. A co teprve když hrají morra! Mourru, jak se říká v dialetto. To je teprv kravál! Mrskají karty vši silou, až si říkáš, že si neurvou ruku v rameni a nezaboří

ji tomu chlapovi naproti do břicha, jiskří jim obě oči, cení tesáky a řvou svými ohromnými chřtány: „Flek! Navrch! Čtyřka!“ Strop nadskakuje, okenní tabulky se doslova chvějí, a když my, ostatní caparti, jdeme kolem po ulici, ozvěna se odráží ode zdí, celá ulice zní jako jedna velká membrána. A když zpívají! Z plna hrdla, všichni pěkně společně, navzájem si hledí do očí, aby to bylo akorát, moc povedené, pusou otevřenou dokořán, aby pořádně zazněla italská „A“, a štouchají se šťastně lokty, jak se jim to líbí, jaké je to krásné, když spustí trojhlasně jejich úžasný sbor. A ztřeštěné okenní tabulky jen poskakují, zdi jako membrány tak silně rezonují, že až v Zahradní ulici, až v Grande-Rue a až vzadu v zastrčených dvorcích se otevírají okna a ženy v černých přehozech se vyklánějí ven a poslouchají. Ženy spořádaných manželů, kteří nechodí hloupě utrácet peníze na domácnost do hospody, se koutkem úst usmívají, počestně a pohrdavě. Ty, co vědí, že ten jejich huláká s ostatními, pění vzteky a hanbou. Ale zachovávají si tvář. Mumlají si s tvrdým pohledem: „Jen počkej, až se vrátíš...“ A my, my se mačkáme na ulici, přilepení v hroznech na dveře hospody a číháme, až nějaký chlap vyjde močit do stružky, aby se nám povedlo zahlédnout, jaké ksichty mají naši otcové, když jsou šťastní, jak šťastné je nikdy jindy nevidíme. Táta zpívá silněji než všichni ostatní, ale můj bratranec Silvio má nejkrásnější hlas.

Níž, tam, kde má ulice celou svou šíři, tam je světleji, může tam projet i nákladák, když na obou stranách vjede na chodník a dává dobrý pozor, aby nepřejel děcka. Je tam víc děcek než dlažby. Dlažba, ta se aspoň nehýbá. Děcka, to se hemží, to se šmrdolí a nevěří na neštěstí. Hémery, obchodník s bramborami, byl jednou večer nadržatovaný, cítil, jak pod nákladákem překáží nějaký sajrajt, trochu couvl, aby nabral

rychlost, přejel to a křup, rozjel ten sajrajt a klel přitom doprdele, bohamu svatýmu, zasraný děcka a ty jejich pitomý hovadiny. Ten sajrajt, to byl jeho Bertík, byly mu tři roky, běžel říct tátovi dobrý večer a uklouzl. Já byl hned vedle, všechno jsem viděl. Ještě štěstí, že to byl jeho vlastní, na jednu stranu, říkaly ženský. Panebože, kdyby to tak byl ten můj! povídala máma. Hémery teď pije, aby zapomněl.

Ulice Svaté Anny, ta vypadá, že je takováhle od středověku, s tou se ani nehnulo, tak mi to řekla ta slečna z městské knihovny, kam si chodím ve čtvrtek pro knihy. A všechny ulice kolem to samé: ulice Svatého Saturnina, ulice Svatého Vincenta, ulice Pátera Carreaux... Král Karel VII., ten, který vyhrál stoletou válku díky Janě z Arku, tak ten, jo, ten jezdil do Nogentu píchat svoji kočku, nějakou holku, co se jmenovala Agnès Sorelová, který daroval krásný zámek, protože ho dobře hulila, a ten zámek byl v Beauté, což byla osada na Marně, na jednom jejím břehu, díky čemuž mohli trubadúři dělat spirituály a prdelolezecké písně a nemuseli přitom měnit prstoklad, když říkali králově kurvě „dáma z Beauté“. Říkám to tak, „kurva“, protože máma mě navykla na odpor k neseřízným ženám, máma, ta má hrůzu z neřesti, je to k neuvěření, ale když se nad tím zamyslíme, Jana z Arku by byla udělala líp, kdyby krále kapku vyhulila, místo aby si hrála na netýkavku, pak by možná nenechal Angličany, aby ji celou upálili zaživa, ten necita. No dobrá, to je jejich věc, ale jedno vidím jasně: v Nogentu je ulice Agnès Sorelové a třída Dámy z Beauté, krásná třída, vidíš, a ve fajnové krásné prachaté čtvrti, zatímco po ulici Jany z Arku ani prd. Proto nás může napadnout, že záchránkyně království jsou užitečné, fajn, ale je to spíš otrava a slečny z katechismu, zatímco taková dobrá

hulibrčka, ta udělá z krásných časů ještě krásnější, a když přijdou ty zlé, tak aspoň dobře utěší. Když to vysvětluju kámošům z ulice, mají z toho srandu. Jo, to proto, že v Itálii nemají Janu z Arku. Ale jen jim řekni, že papež je starej buzík a že se nechá píchat zezadu Bartalim, a aby sis radši nechal dvacet metrů náskok.

Ulice Svaté Anny a celá čtvrť okolo, to je starý Nogent. Francouzi nechali svoje křivolaké uličky, svoje spleti dvorků a průchodů i svoje sklepy hemžící se kanálovými krysami Taliánům. Těch několik francouzských rodin, které se zuby nehty drží utopené mezi Taliány, jsou až na pár řemeslníků, jako je pan Moreau, sedlák odnaproti, nebo bednář na konci ulice, velmi chudí lidé anebo ochmelkové a napůl vágusové, kteří žijí z podpory a v sobotu večer se mlátí po držce před celou ulicí a vyřvávají na plnou hubu děsivé věci, věci, které pronikají pode dveřmi i skrz okna, i když ta jsou s velkým třeskotem zavírána matkami zsinalými hrůzou, a kterým se děcka potajmu hihňají. Taliáni, cestou z baráku na stavbu a ze stavby do hospody, chodí jen k Taliánům. A tak si teda myslí, že všichni Francouzi jsou jako tihleti: špinaví povaleči posedlí sexem, opilci, tluchubové a komunisti a jejich ženy samé kurvy a syfilitičky. Většina jich zakazuje svým dětem hrát si s francouzskými dětmi. Už já, po matce napůl Francouz, jsem podezřelý. Malí Taliánci říkají svým rodičům „vy“, rodiče říkají „vy“ babičce, „nonně“. V rodině je vždycky nějaká „nonna“, zavinutá do černých hadrů, probírá si růženec, krčí se v koutě u sporáku, udržuje oheň, přihřívá minestru a v době jídla se objevuje v okně a volá na děti.

U Taliánů se lidi nehádají, neperou. Aspoň zvenčí nic nevidíš. Francouzi říkají, že to jsou pokrytci. Otec sraští obočí a děti

běží, udělají, co je potřeba, bez jediného slova. Otec uhodí zřídka kdy. To už musí být moc vážné. Nějaký zločin. Například odpovědět matce „ne“. Tehdy si odepne svůj kožený pásek. Dvě rány, ne víc, ale rázné, přes lýtka. Když je to ještě vážnější, bije koncem s kovovou přezkou. Otec nekřičí. Klukovi vynadá hlasem jen tak proceděným mezi zuby. Jeho oči jsou strašné. Kluk zatíná čelisti, dusí se zadržovaným vztekem, uvnitř brečí, neříká nic. Nikdy neztratit tvář, hlavně před Francouzi. Moje máma je bez sebe obdivem a závistí. Chtěla by, aby byl táta takový. Šéf. Bůh. Táta mě nikdy nebil. Nemám z něj strach. Když dělám hovadiny, je smutný. Řekne mi: „Perché? Proč matku zlobíš?“ Nedělám hovadiny víc než jiní, spíš dokonce méně. Jenže mám se těžko vyhoví.

Malí Taliáni, ti čistokrevní, z těch já mám trochu strach. Jsou jako Rudé tváře z obrázkových knížek, stejně stoíči, stejně pohrdaví. Naštěstí nejsou všichni takoví nadlidé.

S ulicí se od časů Agnès Sorelové určitě ani nehnulo. Kromě baráku číslo tři, kde bydlíme, který byl přestavený z cihel těsně před rokem 1914 prvními Taliány, kteří tu zakotvili, dvěma Dominiky, Cavannou a Taravellou, společníky. Domáčími.

Táta se taky jmenuje Cavanna, ale nejsme příbuzní. Vlastně jsme, musíme trochu být, kdyby se chtělo hledat, ale to pochází z moc dávné doby, to už je pryč. Tihleti Cavannové, to jsou bohatí Cavannové. To znamená, že tam, ve vlasti, mají majetek. Táta je chudý Cavanna.

Za letních večerů chlapi vycházejí na chodník se židlemi, sedají si obráceně, s opěradlem vepředu, a opírají si o něj ruce. Jsou bílí od sádry nebo šediví od cementu, když jdou ze stavby, tak se nepřevlékají. Myjí se v neděli ráno ve škopku, žena jim

utírá záda, nejstarší sestra hlídá u dveří do kuchyně, aby se nestalo, že by malí uviděli tátu svlečeného donaha... Děti si hrají za soumraku, který ne a ne skončit. Zpívají kolečka. Letní večery jsou na zpívání koleček, tak to je, nesnažte se to pocho-pit, stejně jako zima je období kuliček a jaro období řetízků, které se pletou na špulce se čtyřmi hřebíky. V ulici Svaté Anny známe všechny hry s říkankami, všechny... *Passe, passe, Nico-las, Ah, mon beau château, La tour, prends garde, Le petit bossu...* (*Žlutá brána otevřená, Žajíček v své jamce, Eliška nebyla pyšná, Já jsem muzikant...*) Samé francouzské říkanky. Ani jedna ital-ská. Bodejt: kde se učí říkanky? Ve školce. Všichni malí Tali-áni chodí do školky, zatímco mámy chodí na úklid. Přejdou rovnou z italské kolébky k francouzské říkance, šup, stříh. Taliánci, budou z vás normální Francouzi, pro vaše děti bude Itálie jen země na mapě, jako Belgie nebo Polsko, jen o trochu fajnovější na prázdniny... Taliánci, dělejte to jako já, napum-pujte do sebe nostalgii, je to vybrané potěšení, které si mohou dopřát jen vykořeněnci, ale jenom špetku, Taliánci! S nostal-gií je to jako se vším, vezmeš si a zbytek necháš, vezmeš si to dobré a necháš zbytek...

Za letních večerů muži ztlumí hlas a do modré noci je sly-šet slabé kvákání z žabího rybníku. Balí si v ruce zednické cigarety, tlusté jak násada od krumpáče a řádně nacpané větvičkami, tabák z nich trčí jak žíně ze staré matrace. Táta radši baguje. Strčí si do pusy pět centimetrů tlustého černého jelita – říká se tomu mrkev, já mu kupuju pokaždé na nový rok v trafice jako dárek deset koleček mrkve, stydím se si o to říct, trafikant má prořízlou hubu –, táta pořádně zubama ukousne, co už se tam nechce vejít, pečlivě si ji uloží do kapsy u saka, kde už má schované kosti od poslední večere pro ztra-ceného psa, kterého určitě dnes večer nebo zítra potká, a klíče

od svých kisen na krámy, šrouby, vruty, podložky, pantíky od metrů, hřebíky, ještě úplně dobré, jen je narovnat, pěkně nařezané čtvrtky novin, dobře načtvrcených na záchod, kousky provázku, gumičky, spousty úžasných věcí. Kapsy od saka mu po obou stranách visí jako nějaké mošny, navíc si do nich při chůzi cpe pěsti, ruce narovnané, museli byste ho vidět jít, napíná mu to sako, buď se to poddá, nebo to rupne. Kapsy od kalhot jsou taky nacpané, ale to není tak vidět, protože to jsou široké kalhoty, jako mají zuávové, v létě modráky, v zimě hnědé manžestráky, u kotníků utažené kolem velikých okopaných škrpálů ztvrdlých cementem.

Táta je malý, hodně malý, ale pořádný pořizek! Je podsaditý a má břicho, moc mu to sluší. A kdybyste viděli jeho oči! Modré jako ty modré květy, víte, když opravdu zmodrají. Vlasý má bílé a jemné jako chmýří, co roste na těch kytkách, co rostou ve křoví u plotů, nevím, jak se jim říká. Byly vždycky bílé. Když byl kluk, doma v Itálii, říkali mu „Il Bianco“. Teď mu říkají „Vidžon Grosso“ nebo „Tlustý Louis“ (vyslovuje se to „Louvi“, Ludvík), už ani dobře nevědí, jestli mluví dialetto, nebo francouzsky, melou to oboje dohromady. Táta se pořád jen směje. Zastaví se rovnou uprostřed ulice a směje se blbostem, které vypráví, stoupne si pořádně rozkročmo, ruce v pěst nacpané až po předloktí v kapsách saka, zakloní hlavu a z plna hrdla vysílá svůj smích k nebi. Lidi se zastavují a smějí se taky, tomu se nedá odolat, to je teda něco. Až z toho slzí. Mezi kostmi, klíči, šrouby a provázky vyloví fialový kostkovaný kapesník veliký jak prostěradlo, smotá ho do tlustého čučku, utírá si oči, málem si urve víčka, pak si ho položí naplocho na obličej, chytne se přes kapesník za nos, smrká, tradá, ptáci se plaší, hotová panika, utírá si zmuchlaným kapesníkem nos, už je to lepší, už přišel k sobě. A blbne dál. Ujde dvacet metrů a začne to nanovo.

Když mi táta někdy večer u nás v kuchyni vypráví ty svoje historky, řehním se, dostanu škytavku, nevím, jestli je to tou historkou, jestli je to směsí dialetto a francouzštiny, jestli je to jeho přízvukem nebo tím, že vidím, jak se táta směje. Nemůže to dopovědět, jak se chechtá, a já s ním. Máma mu povídá: „To se nestydíš, vyprávět takové hlouposti před tím malým?“ Máma, ta nemá pusu, které by bylo do chechtání. Z té její Nièvre jsou takoví všichni. Vyzáblí a zasmušilí. To kvůli životu, který je takový těžký, tam v Nièvre. A přitom v Itálii, tam v tom koutě, odkud všichni jsou, tam je to ještě těžší. Jen samé kamení. Když máš půdu, tak se sedřeš a chcípáš hlady. Když ji nemáš, tak odejdeš do Francie, s holým zadkem, přidávat zedníkům. Nic nevadí, Taliáni, ti si život užijí.

Fernet

Fernet, to je kouzelný nápoj babiček. Když uvidíš jít kolem kluka, vážného, jak se plíží podél zdi kvůli tlačenicím a nese jako svátost oltářní skleničku, kterou chrání druhou rukou přiklopenou pěkně naplocho před padajícím prachem (v ulici Svaté Anny se dělá úklid večer, když se s ním skončilo u jiných, nebo kdykoli přes den, mezi dvojím prádlem „u jiných“), skleničku zpola naplněnou fernetem Branca, který koupil za deset sous u madame Lozzi v „Italských produktech“ v ulici Paula Berta, tak si řekneš vida, jeho nonnu zase bolí žaludek! Při bolení žaludku není nad fernet Branca. Taky při bolení hlavy, při nachlazení, při ženských potížích, které je berou každý měsíc a kvůli kterým jsou opravdu nazlobené, na všechno. Fernet, to je vynález, že si ani neumíš představit, jak je užitečný. A pozor, jen samá příroda! Nikdo ho nenapodobí, to není možné, protože je z tajných bylinek, které rostou jen v Itálii, v horách, a musejí se trhat ve správné době, když jsou měsíc i hvězdy přesně, jak mají být, to nastane jednou za sedm let, a přitom se musí odříkávat tajná modlitba a dělat znamení, a když je netrhá Ital, tak to nefunguje, nic to nevyлéčí a ještě tě to zadusí. Vynalezli ho bratři Brancové, zjevila se jim Panna Maria, nadiktovala jim recept a ukázala jim to místo, na láhvi jsou jejich podpisy, když to není přesně ten podpis, tak to není pravý fernet, a když to budeš pít, půjdeš

do vězení. Kolem podpisu je spousta zlatých medailí, které jim dali po celém světě za to, jak prospěli spoustě nemocných lidí, dokonce i mrtvé vzkřísili, ale nesmějí v nich být červi, když jsou v nich červi, nedá se nic dělat, znamená to, že duše odešla. Když odejde duše, můžou přijít červi, dřív ne. A na nálepce je ještě orel, který vzlétá a odnáší v drápech svět, to má říct, že orel je nejsilnější ze všech ptáků, protože svět, ten je těžký, víš, děsně, a fernet, to je jako ten orel, když ho piješ, budeš taky tak silný. Ecco. Francouzi říkají co to je, tenhle sajrajt, ochutnají a plivají to, kašlou a otírají si jazyk do kapesníku a nadávají, že z toho hnusného svinstva zhebnou, to musí být udělané ze šťávy z těch jejich pojebaných toskánských doutníků, celých černých a křivých, vymáchaných v tygřích sračkách, aby si tohle člověk dal, to nemůže být normální, nemůže být civilizovaný. Nonna musí být jistě pěkně nemocná, když má odvahu tohle spolknout. Nonna vystrčí špičku jazyka, přimhouří oči a srká fernet, jako když jazýčkem chlemtá kočka, a přitom skuhrá „ojoj, to mě to bere, nevím, co jsem Panence udělala!“ mezi každým chlemtnutím. Nonna je starý pokrytec. Oči jí mlsně blýskají a mžourají do černoty fernetu s teplými pablesky roztaveného dehtu. Bolení břicha babičky trápí, tumáš, můj milý, jdi mi koupit za deset sous fernet k paní Lozziové, ójé, to trpím, dělej, holoubku, neřekneš mámě nic, jó, to by nedělalo dobře, rozumíš, neřekneš nic, jo? Tumáš, ještě jeden sous, koupíš si dvě karamely.

Výletní ulice začíná na Grande-Rue, nedaleko od radnice, a kroutí se někam do dálky, kde mizí na Štrasburském bulváru, který pádí úplně rovně jako ďas někam k Maltournée, kamsi ke všem čertům, nejmíň čtyři kilometry, a ještě dál je Německo. Po celé Výletní ulici jsou krásné domy se zahradami

a jsou tam kláštery, celá kvanta. Je to čtvrt klášterů. Taky jsou tam zahrady zelinářů a květinářů, ale čím dál tím méně. Táta znal Výletní ulici, když to byl venkov a na konci byla Výletní osada, tři chajdy, jedna hospůdka a pobořený zámek. Zámek tam pořád je, na druhé straně bulváru, dá se tam vlézt dírou v mříži nad železničním náspem, ale musí se dávat bacha. Hrajem si tam na dávání přes držku, a to je pane sranda!

Rozdělíme se na dvě party. Jedni útočí, ti jsou v parku, a jedni brání, ti jsou v zámku. Všichni chtějí přirozeně být v zámku, to je větší švanda, ale tam už jsou ti, co dřív přijdou, a tak je třeba je odtud vystrnadit, a to je právě ta hra. Někdy nás bývá asi deset vevnitř a nejmíň dvakrát tolik venku, a to pak stojí za to! Žádná pravidla. Smí se všechno. Vytrhávají se tašky ze střechy, stupně ze schodiště, dokonce i kameny ze zdí a shazuje se to na kluky, kteří útočí. A oni to samé, házejí po nás cihlami, úlomky soch, střílejí železnými kuličkami prakem s trojitou gumou z automobilové pneumatiky, s tím zabiješ chlapa jako nic. Jednou se takhle Ninovi Simonettovi podařilo vylézt na nějakou terasu, uprostřed byla velká díra, on vystrčí tou dírou hlavu, aby načapal ty kluky, co jsou v místnosti nad ním, a tam byl právě Roger Pavarini, můj kámoš, byl tam vevnitř schovaný na straně a hlídal tu díru s cihlou v ruce. Uvidí Ninovu hlavu proti nebi a hodí mu tu cihlu vší silou rovnou do držky. Roger je větší pořez než kdokoli jiný. Je mu dvanáct, ale řekl bys kulturista, nějaký třicetiletý kulturista, děsně namakaný, a přitom pro to nikdy nic nedělal, má to od přírody. Ninův obličej se rozcákl. Zůstal jako mrtvý ležet na zádech, hubu napadrtý, všude samá krev, nemohli jsme ho vzkřísit. Roger ho kopal křuskami do boků: „Hej, Nino, doprdele, neblbni!“ A pak se nakonec vzpamatoval, ten nám nahnal strach. Válčili jsme dál až do noci, bylo

to tvrdé, hlavně protože útočníci využili toho, že jsme se starali o Nina, a našli dovnitř, hajzlové, a tak jsme je museli všechny vyházet, okna, hlavou napřed, nebo do sklepa, to je největší bžunda, protože schodiště v mezipatře je shnilé, už tam není nic než díra, shodíš kluky dolů a oni nemůžou ven. Když toho máme dost, tak vypadnem a necháme je tam hulákat. Každopádně nakonec se z toho vždycky nějak dostanou.

Večer si Nino netroufal vrátit se domů. Bydlí v ulici Clamarts, v domečku na konci pěšiny, jeho otec je kovář, na dvoře je kovadlina, výheň, staré železo, králíkárný, prostě všechen ten bordel. Řekli jsme mu tak jdi, jsme s tebou, řekni, že jsi spadl z kola, když ti nebude věřit, tak jen ať se nás zeptá, jestli je to pravda, nebo ne. Jenže on si netroufal, měl moc velký strach, hubu měl rozbitou jak meloun, který spadl z druhého poschodí, nos byl celý pryč a oko mu lezlo z hlavy... A to už ho jeho fotřík volá k večeri: „Nino! Tak jdeš, nebo ne?“ A tak Nino šel a brečel už předem. My tam zůstali zašití, abychom to viděli. Když začal řvát, šli jsme blíž. Jeho otec ho položil na kovadlinu, na břicho, s holým zadkem, a dával mu páskem, ty vole, ten do něj šil, panebože, to jsem neviděl! Nino řval... To byste museli slyšet Nina řvát. Řve, ještě než se ho to dotkne, celá čtvrť sebou škubne a běží k oknům a pak si řeknou: „To nic, to mladej Simonetto zase blbnul.“ No a zase se pustí do jídla.

Starý zámek je plný hoven a hovnožravejch much, kluci serou všude, musí si dát bacha, kam šlapeš, smrdí to, vždycky je mi trochu na blití. Ale ta zahrada kolem... Občas tam zajdu úplně sám. Například když jdu za školu. Je to nádhera. Džungle. Lepší než džungle: něco civilizovanýho, z čeho se zase stala džungle. Parkové stromy, vzácné, se zvláštními listy, jenže obrovské, neseřezávané po sto tisíc let, se válejí po zemi, jsou

černé, žerou je zaživa liány tlusté jako moje stehno, polštáře mechu, všude samá hnízda, uschlé větve zaseknuté při pádu, visící ve vzduchu a trouchnivějící, pokryté červenými houbami a brouky samá nožička... Rozflákané mramorové nádrže s černozelelou vodou lesknoucí se vyjetým olejem. Sochy zarostlé v ostružině, ani jediná není celá. Miluju opuštěné parky, tu noc uprostřed dne, to ohromné ticho, ty ptačí signály až tam nahoře, díky kterým se dotkneš ticha prstem, to tajemno... Pomyslel by sis, že jsi v pohádce, chtěl bys v tom žít napořád. Kdybych to vyprávěl kámošům, měli by mě za vola.

Za nedělních odpolední tam chodí darebáci z Nogentu nebo z Fontenay obtahovat vdaný ženský. Vdaný ženský dělají bázlivky a upejpavky, kvíkají a říkají ne, já už dál nejdu, to není rozumné, Fernande, vy jste mi slíbil, že budete rozumný, a podívejte na ten ostružiník, budu mít oka na punčochách... Ale to už mají Fernandův jazyk až v hrdle a už jsou na mechu a my, kluci, nepřijdem o nic. Zvlášť když známe jejího muže. Když si Fernand zapíchá, přijde do kouta, kde, jak ví, jsme schovaní, to není těžké uhodnout, jak se tam řehneme, zkříví hubu jako Jean Gabin ve filmu *Pépé le Moko* a povídá nám: „Jestli budeš žvanit, jestli budeš dělat voloviny, tak ti natrhnu prdel, blbečku. Já tě prošpikuju.“ A přitom zlověstně cvakne západkou. To všechno, aby se vytáhl před tou starou. No jo, prostě je to darebák a chlap k ničemu, napatlaný pomádou, z toho nahnáno nemáme. Někdy nás to chytne, zvlášť když jsme tam my tři, Roger, Pierrot a moje maličkost, a začneme je otravovat, když se do toho pustí, když je mamina skoro udělaná, ale třese se, házíme na ně kamením, šijem po nich zelenými jablky napíchnutými na ohebný prut, frk ho, to má strašnou sílu a bolí to jak pes. Vyzpěvujem jméno manžela, hulákáme „Couro! Štětko!

Běhno! Chytíš tripla! Viděl jsem tvou prdel, není vůbec hezká!“ a tak. Ten darebák se naštve a chce na nás vlítnout, jenže má gatě na půl žerdi, a tak máme čas utéct, než dorazí. Dámička se mezitím zvedne ze země a povídá: „Nechte je, René, jsou to blbecci! Koukejte zmizet, otrapové pitomí! No jo, René, já budu muset jít, ten vůl se vrátí, a když nebude bašta hotová, tak mi natluče, je to prostě starej blbec, ten vůl...“ A je v trapu. My se řehníme. V podstatě je to možná tak, že my bychom to rádi taky dělali a jsme opravdu blbecci?

Mezi kláštery pro jeptišky ve Výletní ulici je jeden karmelitánek a jeden italských sester, jakých sester, to nevím, všichni říkají „italské sestry“ a hotovo. Italské sestry mají kapli otevřenou pro veřejnost, každou neděli, se zvonečkem nahoře, který zvoní jako zvonek u branky do zahrady. Ženské z ulice Svaté Anny by tam i šly na mši, jenže je to daleko, ony vždycky dělají všechno v poklusu, mezi dvěma úklidy, dvěma nákupy, dvojím prádlem, a v neděli ráno, ó jé, to je u nich doma jejich grande pulizia, velký úklid, a musí se vařit pasta asciuta nebo ravioly nebo turteje nebo se jde do kostela, do toho nejbližšího, ecco. Eh, si, člověk si v životě nedělá, co by chtěl, è come questo... A jo, „turteje“, to bys rád věděl, co? Tak teda v opravdické italštině to jsou „tortellini“, já to jednou viděl na jídelním lístku před restaurací U Velkého Cavanny naproti komisařství. Možná to v dialetto není přesně „turteje“, já každopádně slyším „turteje“, tak píšu „turteje“, ecco.

Když je třeba u italských sestřiček na dvoře udělat nějaké práce, zavolají si italské zedníky. Ne ledajaké italské zedníky: podnik Dominique Cavanna a Dominique Taravella. Ten je nejserióznější, když jde o práci i když jde o náboženství. A i když jde jen o nějakou správkou, upevnit okenici nebo proš-

touchnout hajzl, chtějí bezpodmínečně pana Tlustého Ludvíka, mojego tátu.

Ony tátu zbožňují. Vždycky je rozesměje. Už jak přijde, tak se jim zvedají koutky úst nahoru k uším, to byste je museli vidět. Táta je strašně nevinný. Strašně neposkvrněný. Čistý jako novorozeně. Kouká se na svět svýma očima, šťastnýma, že vidí jasně, očima, co nevěří na zlo, a zlo se stydí, že existuje. Špásuje s jeptiškami, s matkou představenou, těmi vesnickými špásy, z nichž Pánbůh nevychází nejlíp, a jeptišky se smějí, nakonec je štouchá do břicha, tahá je za cíp závoje, aby jim to správně vysvětlil, a vysílá vám tady k obloze svůj obrovský řehot, zkus tomu odolat! Ostatní mluví s jeptiškami s úlisnou úctou a dobře dělají, těm by to neprošlo.

Táta nedělá nevinného. On je nevinný. Ví to a pohrává si s tím. Zná svoje kouzlo. Cítí, že si může všechno dovolit. Dělá si z tebe prču, kouká se na tebe jakoby nic, a když ho budeš mít za vola, tím hůř pro tebe, on ti to rozmlouvat nebude. Viděl jsi velké modré miminkovské oči, a neviděl jsi světýlko v jejich koutku. Prošel jsi kolem něčeho bez povšimnutí.

Ostatní kláštery taky začaly oceňovat italské zedníky, v tomhle století, kdy francouzský dělník volí Lidovou frontu a prdí na Pánaboha. Táta chodí v neděli rýt zahradu karmelitánek. Karmelitánskej chlap! Vypráví mi o věčném tichu, o vyzvánění, co všechno se musí... Jeptišky moc dobře vědí, že on nikdy nechodí na mši, dokonce ani o Velikonocích, že se nestará o to, jestli Bůh existuje, nebo ne, to se týká Jeho tam nahoře, jestli On chce existovat, je to Jeho starost, faráři jsou hodní lidé, ale hrozní komedianti, on překročí práh kostela, jenom když tam má spravit dlažbu nebo na pohřeb kamaráda. Má samé historky o farářích, kteří spí se svými hospodyněmi, když se bací do prstu, máchá Krista i Pannu

Marii v hovnech, Taliáni černoprdelníci se na něj dívají svrchu. Tátovi je to fuk.

Černoprdelníci nebo nečernoprdelníci, Taliáni mají všichni děsnou hrůzu z komunismu. Oni nevědí, co to je, vědí jen, že to je od ďábla a hanebnost, vláda budižkničemů, velkohubců nalitych vínem a prostovlasých žen. Vítězství Lidové fronty je zdrtilo.

Já byl moc malý, moc jsem tomu nerozuměl. Pamatuju si na to děsné ohromení, když se Nogent, arciburžoazní a maloburžoazní město, neprodyšně uzavřené do svých zazobaných usedlostí s neproniknutelnými zdmi, nafoukaný Nogent, Nogent, ze kterého trčí prachy a úctyhodnost, dozvěděl, že volil Lidovou frontu, poslal do Sněmovny nějakého Jeana Allemana, socialistu, a zároveň bez slitování poslal do hajzlu pana Jeana Goye, fašistického aktivistu a osobního přítele kancléře Hitlera. To si budu pamatovat navždycky.

Vítězové si ani netroufali uvěřit svému vítězství. A pak, najednou, hotový výbuch. Ulice plné veselí. Odkud se vzali všichni ti rozjaření dělníci, ty fabričky se zářícíma očima, kde byli předtím schovaní? Á, no teda, rudé prapory! To jsem nikdy neviděl. Pleskaly nad davem na slunci, probarvovaly ulici, zakrývaly šedé fasády a vyděšené obličejy v oknech, až tam nebylo nic než ty prapory, divoké, hrubé, nestydaté. Naháněly mi strach a fascinovaly mě. Přišla revoluce. Prožíval jsem dobytí Bastilly z mé učebnice francouzského dějepisu. Něco mi tísnilo hrdlo, nohy se mi klepaly, a když s ohromným bučením zazněla *Internacionála*, plakal jsem dojetím. Já jsem takové dobré publikum.

Hulákali z plna hrdla, vyhráli, život se změnil, už je to hotovo, oni jsou šéfové. Už nebudou žádné války, už nikdy. Žádná bída. Žádná nezaměstnanost. Žádné děti umírající na